

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 13.10.2014 г.
COM(2014) 634 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Напредък в завършването на вътрешния енергиен пазар

{SWD(2014) 310 final}
{SWD(2014) 311 final}
{SWD(2014) 312 final}
{SWD(2014) 313 final}
{SWD(2014) 314 final}
{SWD(2014) 315 final}

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Напредък в завършването на вътрешния енергиен пазар

1. ВЪВЕДЕНИЕ

През последните две десетилетия енергийната политика на Европа е трайно насочена към постигането на три основни цели: енергията в Европейския съюз трябва да бъде на поносими и конкурентни цени и екологично устойчива и безопасна за всички. За да може тези цели да бъдат постигнати по икономически ефективен начин, задължително трябва да се изгради добре интегриран вътрешен енергиен пазар.

През 2011 г. държавните и правителствените ръководители признаха необходимостта от вътрешен енергиен пазар и от набелязването на конкретен краен срок за неговото завършване до 2014 г., като подчертаха, че нито една държава — членка на ЕС, не трябва да остане откъсната от европейските мрежи за газ и електроенергия след 2015 г.¹. Оттогава тези цели често биват повтаряни и са изрично подкрепени от всички основни заинтересовани страни — от браншовите сдружения до организациите на потребителите². ЕС не може да си позволи неуспех в тази област поради огромното значение на енергийния сектор за европейската конкурентоспособност, благоденствие и независимост³.

През ноември 2012 г. Комисията докладва изчерпателно за състоянието на вътрешния енергиен пазар, като направи преглед на постигнатото и очерта пътя напред, и определи три главни предизвикателства, върху които ще съсредоточи бъдещата си работа⁴. Предизвикателствата и свързаните с тях действия са насочени, на първо място, към необходимостта от въвеждане и прилагане на мерки в съответствие с действащото законодателство; на второ място, към необходимостта от привеждане на енергийните ни системи в състояние, което ще им позволи да работят в бъдеще при ниски въглеродни емисии, и на трето място, към поставянето на потребителите на преден

¹ Заключения на Европейския съвет от 4 февруари 2011 г. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/119253.pdf

² Вж. напр. позицията на IFIEC (http://www.ifieceurope.org/docs/20140225%20IE_Manifesto.pdf), Eurogas (http://www.eurogas.org/uploads/media/Internal_market_13PP011_-_Eurogas_Position_Paper_on_the_Internal_Energy_Market_-_24.01.13.pdf), Eurelectric (<http://www.eurelectric.org/news/2012/achieving-the-internal-energy-market-by-2014-must-remain-key-priority-eurelectric-urges/>) и BEUC (http://www.beuc.eu/publications/x2013_091_mgo_memorandum-greek_presidency.pdf)

³ Заключения на Европейския съвет от 21 март 2014 г. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/119253.pdf

⁴ Съобщение на Комисията „За постигане на реално функциониращ вътрешноевропейски енергиен пазар“ от 15 ноември 2012 г., http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/doc/20121115_iem_0663_en.pdf

план, тъй като те са ключов фактор за осигуряване на необходимия преход и ще пожънат крайните ползи от усилията за либерализация. Сега е моментът да се направи оценка до каква степен са разрешени тези предизвикателства и да се установят съществуващите пропуски в това начинание.

През януари 2014 г. Комисията публикува доклад, озаглавен „Цени на енергията и разходи за енергия в Европа“, в който се посочва, че цените на едро на електроенергията в ЕС са спаднали значително, а цените на едро на природния газ са останали приблизително непроменени от 2008 г. насам⁵. Въпреки това цените на дребно на енергията в Европа са се увеличили значително между 2008 и 2012 г., наред с другото, в резултат на повишаващите се енергийни данъци и налози, които представляват значителна част от сметките за енергия на дребно⁶. Освен това цените се различават съществено в отделните държави членки, което показва колко е важно да се направи подробна оценка на интервенцията на националните органи и подчертава потенциала и необходимостта от по-координирана политика в тази област⁷.

Друга водеща причина, поради която Комисията предложи през януари тази година нова рамка за политиката в областта на климата и енергетиката до 2030 г., беше необходимостта от координиране на политиките още на ранен етап. Конкурентоспособният и интегриран вътрешен енергиен пазар е важен елемент от тази рамка, тъй като с него ще се осигури необходимата среда за постигането по икономически ефективен начин на бъдещите амбициозни цели на политиката в областта на енергетиката и климата и така той ще спомогне да се гарантира, че цените на енергията за предприятията и домакинствата не са изкривени и че инвеститорите запазват нужното доверие.

Съвсем наскоро украинската криза с всички свои рискове за сигурността на доставките, показва още веднъж от каква полза за ЕС може да бъде добре интегрираният и добре свързаният енергиен пазар с диверсифицирани доставки и солидарността по време на криза. Ние трябва да продължим да насочваме усилията си към диверсификацията на източниците за доставка на газ, към изграждането на липсващите връзки, за да се свържат изолираните райони, към откриването на наши собствени енергийни ресурси с ниски емисии на въглерод и към интегрирането на възобновяемите енергийни източници по сигурен и надежден начин, към създаването на ликвидни пазари и премахването на ненужните административни пречки, към увеличаването на инвестициите в интелигентни мрежи, засилването на правата на потребителите и еднаквото прилагане на общо законодателство за енергетиката в целия Съюз.

⁵ Конкуренцията е важен, но не и единственият фактор, който допринася за намаляването на цените. Други важни фактори са по-голямото производство на енергия от възобновяеми източници, което може да се извършва при нулеви пределни разходи, както и икономическият спад.

⁶ Съобщение на Комисията „Цени и разходи на енергията в Европа“ от 22 януари 2014 г., http://ec.europa.eu/energy/doc/2030/20140122_communication_energy_prices.pdf

⁷ Комисията разгледа този въпрос по-специално в пакета си от законодателни актове от ноември 2013 г. относно публичната намеса в сектора на енергетиката, C (2013) 7243 final

Регионалното сътрудничество е от ключово значение за постигането на тези цели и неотдавнашните кризи показаха, че държавите членки вече не могат да действат поотделно.

В настоящото съобщение се подчертава, че ЕС се движи в правилната посока. Но въпреки че се движим уверено напред, също така е ясно, че предстои още работа и че съществуват пропуски, които представляват пречки за гладкото функциониране на пазара.

2. ПАЗАРНАТА ИНТЕГРАЦИЯ Е В ХОД И ДАВА КОНКРЕТНИ РЕЗУЛТАТИ

Няма съмнение, че един добре функциониращ трансграничен пазар на енергия представлява единственият реалистичен инструмент, за да се поддържа в бъдеще стабилен и ефикасен енергиен сектор в ЕС. В неотдавнашно проучване, поръчано от Комисията, се прогнозира, че нетните икономически ползи от завършването на вътрешния пазар ще бъдат от порядъка на 16 – 40 милиарда евро годишно⁸.

2.1 Интегрираният пазар е основа за икономически ефективна декарбонизация на енергийните ни системи

Днес 23,5 % от произведената в Съюза електроенергия и 14 % от крайното потребление на енергия във всички сектори е от възобновяеми енергийни източници. Така ЕС е на път да постигне целта си до 2020 г. 20 % от потреблението на енергия да бъде от възобновяеми източници, дори и да са необходими допълнителни усилия в тази насока. По този начин са положени стабилно основите за продължаване на работата и за постигането на по-амбициозната цел за енергия от възобновяеми източници за 2030 г.⁹, която по предложение на Комисията следва да бъде най-малко 27 % общо за ЕС.¹⁰

С нарастване на използването на възобновяемите енергийни източници се умножават и предизвикателствата. Променливостта и ограничената предвидимост на слънчевата и вятърната енергия изискват по-добро стабилизиране на преносната мрежа. Безспорно най-доброто решение за справяне с това предизвикателство са интегрираните пазари¹¹. Те дават възможност за свързване на райони с допълващи се енергийни миксове, като по този начин енергийната система ще стане по-устойчива на колебанията в търсенето

⁸ Проучване относно ползите от интегриран европейски енергиен пазар (Study "Benefits of an Integrated European Energy Market" by Booz & Company Amsterdam) стр. 21, http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/studies/doc/20130902_energy_integration_benefits.pdf.

⁹ Съобщение на Комисията „Рамка за политиките в областта на климата и енергетиката през периода 2020—

2030 година“ от 22 януари 2014 г.,

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0015&from=BG>.

¹⁰ COM(2014) 15 final.

¹¹ Наред с добре функциониращия пазар, въвеждането на системата на СТЕ на ЕС и пълната европеизация на структурата на пазара на въглеродни емисии през 2013 г. спомагат за прехода към устойчиви, нисковъглеродни и ефективни енергийни системи.

или предлагането. Показателен пример са свързаните немски и френски пазари на електроенергия, при които непрекъснатите трансгранични потоци позволяват на Германия да запази системата си стабилна при обилни количества вятър и слънце, а същевременно помагат на Франция да гарантира своите доставки по време на върхово потребление.

Нараства трансграничната търговия с електроенергия между повечето държави в ЕС, както и използването на междусистемните връзки – между 2008 и 2012 г. делът на вноса в общото количество електроенергия, налично за крайно потребление, е нараснал в 23 държави — членки от ЕС. Все още обаче сме много далече от достигане на пълния потенциал. Засилената търговия изисква укрепване на физическата свързаност на нашите пазари, която все още е недостатъчна в много райони на ЕС. Това налага също така премахването на оставащите пречки пред трансграничната търговия, като действащите ограничения върху износа или непропорционалните изисквания по отношение на издаването на лиценз.

Добре функциониращите пазари могат допълнително да насърчат и поощрят гъвкавостта и енергийната ефективност. Ако цените отразяват баланса между търсенето и предлагането, а потребителите се възползват от възможността да приспособят моделите си на потребление спрямо ценовата информация (оптимизация на потреблението), могат да се понижат общите разходи за обезпечаване на енергийните доставки, тъй като ще намалее необходимостта от голяма преносна способност на мрежата и от скъпо покриване на върховия товар.

2.2 Добре свързаният вътрешен енергиен пазар е от основно значение за гарантиране на сигурността на енергийните доставки

Традиционно в Европа сигурността на доставките на електроенергия е много по-висока в сравнение с други региони на света, благодарение, наред с другото, на надеждността на нашите мрежи. Както бе посочено по-горе, запазването на същата степен на стабилност на мрежата се превръща в още по-голямо предизвикателство, тъй като нараства делът в енергийния микс на енергията от променливите възобновяеми източници. Електропреносните мрежи в Европа трябва да бъдат по-добре свързани една с друга и операторите да си сътрудничат по-тясно, за да може системата да се поддържа балансирана през целия ден. При по-голяма свързана територия променливостта на мощността на възобновяемите източници може да бъде по-добре балансирана. В това отношение Европа трябва да продължи да търси решение за последиците, които непланираните енергийни потоци (т.нар. „кръгови потоци“) имат за трансграничното интегриране на пазара, които все още създават проблеми в части от Централна и Източна Европа.

По отношение на газа е дори още по-ясно, че конкурентоспособният и интегриран вътрешен пазар е от ключово значение за Европа за осигуряване на високо равнище на сигурност на доставките. Тазгодишната криза в Украйна отново постави на челно място в дневния ред на ЕС въпроса за енергийната сигурност и зависимостта. Комисията представи задълбочено изследване и цялостен план за намаляване на енергийната

зависимост на ЕС¹² на базата на заключенията от заседанието на Европейския съвет от 21 март 2014 г. Приоритет в това отношение остава и прекратяването на изолацията на тези държави членки, които понастоящем зависят изцяло от един външен доставчик.

През последните пет години състоянието на сигурността на доставките на газ в Европа значително се подобри. Надеждността на европейската сигурност на доставките на газ беше подложена на изпитание няколко пъти през последните години. Февруари 2012 г. и март 2013 г. бяха много по-студени от очакваното, но пазарите продължиха да функционират добре, насочвайки природния газ там, където беше най-необходим, и предотвратявайки недостиг в която и да е част на Европа. Дори ако настъпи сериозно смущение в доставките на газ, днес Европа се намира в много по-добра позиция отколкото преди пет години. След приемането на Регламента за сигурността на доставките¹³, държавите членки увеличиха усилията си и инвестираха в повече гъвкави тръбопроводи, повече съоръжения за съхранение, усъвършенствани планове за готовност и реакция при аварии и засилена координация.

Нивото на сигурност на доставките на газ в Европа ще се увеличи допълнително, например благодарение на отварянето на Южния коридор, по който газ от Азербайджан ще може да се доставя на европейските пазари и който ще позволи да се изградят липсващите допълнителни връзки и терминалите за втечнен природен газ, например в Балтийския регион и Полша. Тези инвестиции показват, че един интегриран пазар от 500 милиона потребители и годишно потребление от 480 млрд. куб. м. продължава да бъде привлекателно място за инвеститорите да вложат средства и за производителите да продават газ. Такива инвестиции обаче сами по себе си не са достатъчни, за да се осигури подходящо ниво на сигурност на доставките сега и в бъдеще. За да се гарантират доставките, газовият пазар на ЕС следва да бъде място, където пазарните участници да могат да бъдат сигурни, че ще бъдат третирани справедливо, въз основа на прозрачна и стабилна правна уредба. За да се запазят обаче характерните за ЕС високи стандарти за сигурност на доставките и свързаните с тях разходи да се поддържат под контрол, държавите членки трябва да подхождат сериозно към вътрешния пазар, като прилагат правната уредба¹⁴ и насърчават правилните инвестиции.

2.3 Конкурентните пазари осигуряват конкурентни цени и намаляват разходите за системата

Засилената конкуренция на пазара на едро влияе съществено върху цените. Цените на едро за електроенергията се понижиха значително — между 35 % и 45 % в периода

¹² Съобщение на Комисията „Европейска стратегия за енергийна сигурност“ от 28 май 2014 г. http://ec.europa.eu/energy/doc/20140528_energy_security_communication.pdf

¹³ Регламент (ЕС) № 994/2010 относно мерките за гарантиране на сигурността на доставките на газ и за отмяна на Директива 2004/67/ЕО на Съвета, ОВ L 295/1.

¹⁴ Това включва правилата за държавната помощ, околната среда и ангажимента на ЕС за постепенно премахване на субсидиите за изкопаеми горива.

2008—2012 г.¹⁵, а цените на газа се запазиха непроменени. Междусистемните връзки се използват по-ефикасно, а посредством по-доброто регулиране се гарантира, че решението коя електроцентрала да произвежда във всеки един момент се взема въз основа на най-добрата икономическа обосновка. Освен това в условията на интегриран пазар разходите за системата са значително по-ниски¹⁶.

При газа диверсификацията на доставките, особено в западната част на континента, позволи на Европа да се възползва от ниските цени на вноса на ВПГ в периода между 2007—2010 г. Няколко дългосрочни договора бяха отчасти и в различна степен предоговорени с традиционните доставчици на Европа, особено в областите, в които са налице алтернативни възможности за доставки. Това предоговаряне доведе на свой ред до намаляване на значението на остарялото практика в договорите за доставка на газ, при която цената на газа се обвързваше с тази на петрола.

Въпреки че цените на втечения природен газ се повишиха вследствие на увеличеното търсене в Азия след аварията във Фукушима, цените на европейските газоразпределителни центрове останаха под контрол. И въпреки че основните елементи на функциониращия газоразпределителен център съществуват единствено в Северозападна Европа, през последните две години се наблюдават важни положителни промени например в Италия, Полша и Чешката република. Добре организирани, прозрачни пазари, които функционират въз основа на един и същ набор от опростени, хармонизирани правила в цяла Европа, улесняват продавачите при транспортирането на газа по вода и при трансграничната търговия.

Газоразпределителните центрове и енергийните борси не само улесняват търговията, те също така предоставят важна информация за стойността на търгуваните стоки. Независимо дали става дума за газ или електроенергия, цената в газоразпределителния център или на енергийната борса показва кога търсенето е голямо и предлагането — ниско, или обратното. В краткосрочен план тази ценова информация позволява енергията и газът да бъдат разпределени по икономически разумен начин. В резултат на това трансграничните междусистемни връзки днес се използват по много по-ефикасен начин в сравнение с миналото и вече почти не се срещат потоци в икономически „погрешната“ посока¹⁷. В по-дългосрочен план тази ценова информация е от решаващо значение, за да се определи къде са необходими инвестиции за изграждане на допълнителна инфраструктура или производствен капацитет¹⁸.

¹⁵ Съобщение на Комисията „Цени и разходи на енергията в Европа“ от 29 януари 2014 г., http://ec.europa.eu/energy/doc/2030/20140122_communication_energy_prices.pdf

¹⁶ Проучване относно ползите от интегриран европейски енергиен пазар ("Benefits of an Integrated European Energy Market" by Booz & Company Amsterdam) стр. 21, http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/studies/doc/20130902_energy_integration_benefits.pdf

¹⁷ Вж. фигура [26] от работния документ на службите на Комисията „Тенденции и развитие на европейските пазари на енергия“, приложен към настоящото съобщение, SWD (2014) 310

¹⁸ Когато съществуват опасения относно липсата на интерес за инвестиране в даден регион, който се намира в една по-широка ценова зона (обикновено съответстваща на държава членка), това е или резултат от недостатъчната надеждност на мрежата, или знак за основни икономически несъответствия

С други думи, ценовата информация ни помага да оптимизираме използването на съществуващата инфраструктура и да бъдем сигурни, че инвестираме от икономически гледна точка в най-изгодните проекти за бъдещето, което ни позволява днес да държим под контрол цените на едро и в същото време да поддържаме достъпна енергийна система в целия процес на модернизация и допълнително намаляване на въглеродните емисии в енергийния сектор.

Въпреки това, при все, че промените в цените на пазарите за търговия на едро са обнадеждаващи, тези ползи не достигат директно до потребителите. Голяма и все по-нарастваща¹⁹ част от сметките за енергия на дребно в ЕС се състои от данъци, такси и допълнителни такси. В повечето части на Европа пазарите на дребно все още са организирани около еднопосочен поток на енергия от централизирано голямо производство към много индивидуални потребители. С широкото навлизане обаче на новите технологии (напр. интелигентните измервателни уреди, автоматизацията в дома и производството в малък мащаб) в ежедневието на всички потребители, възниква възможността и необходимостта те да получат контрол върху сметките си за енергия, като в същото време се улесни интеграцията на енергията от възобновяеми енергийни източници в разпределителната мрежа и повишаването на нейната ефективност²⁰.

3. ПАЗАРНАТА ИНТЕГРАЦИЯ ИЗИСКВА ПОВЕЧЕ МРЕЖИ И ПРОЗРАЧНИ, ПРОСТИ И СТРОГИ ПРАВИЛА

Въпреки постигнатия значителен напредък, все още предстои много работа. За да може газът и електроенергията да се търгуват и транспортират безпрепятствено през граница, са необходими физически кабели или тръбопроводи („хардуер“), от една страна, и ясна общоприложима регулаторна уредба („софтуер“), от друга страна. Преносните мрежи, както и регулаторните уредби обаче са се развили на национално равнище и съвсем логично акцентът им е насочен към оптимизирането на националната система. Сега те трябва да бъдат трансформирани в регионални и европейски системи.

3.1 Хардуер: инвестиране в мрежите на бъдещето

между двете части на ценовата зона. Ако бъде осигурена надеждността и стабилността на мрежата, географското разположение на производството само по себе си не влияе на сигурността на доставките. Всъщност това е една от ползите от вътрешния пазар на електроенергия. Докато мрежата е в процес на укрепване, операторите на преносни системи (ОПС) следва да могат да предоставят за ограничен период от време и по регулаторно одобрен начин услуги в подкрепа на системата; регионалният механизъм за осигуряване на генерираща мощност в рамките на единна ценова зона ще изкриви обаче функционирането на пазара.

¹⁹ Данните за периода между 2008 и 2012 г. показват увеличение на данъците и налозите.

²⁰ Съгласно плановете на държавите членки за въвеждането на интелигентни измервателни системи — задължението е залегнало в приложение I.2 от Директива 2009/72/ЕО — до 2020 г. 72 % от всички потребители на електроенергия ще имат интелигентен измервателен уред. Слънчевите панели, инсталирани върху покривите, понастоящем възлизат на около 11,5 % в Германия и 5 % в Италия от общия инсталиран производствен капацитет; Източници: КЕМА (2014) „Интегриране на енергията от възобновяеми източници в Европа“, EPIA, pvguid.eu, Комисията

Така както софтуерът не може да работи без хардуер, така енергийните пазари могат да функционират само когато са добре свързани. През последните години се наблюдава напредък в инвестициите, извършвани по-специално в преносната инфраструктура и в държавите, в които съществува стабилна регулаторна рамка²¹. Енергийна система, в която държавите членки се опитват сами да задоволяват нуждите си от производство на електроенергия и от производство или внос на газ, вече не е разумна и ефикасна.

3.1.1 Значителен напредък

Благодарение на строгото прилагане на разпоредбите от Третия енергиен пакет, включително разпоредбите за отделяне на собствеността, както и тези за създаване на десетгодишни планове за развитие на мрежата, съществува инвестиционен климат, който гарантира, че се изграждат връзките, от които има най-голяма нужда. С Третия енергиен пакет се намалява стимулт и възможността за операторите да се върнат към дискриминационно поведение или да задържат изграждането на важни инфраструктури. Днес 96 от приблизително 100 оператори на преносни мрежи в Европа са сертифицирани за спазване на изискванията на един от моделите за отделяне съгласно Третия енергиен пакет²². Комисията ще продължи да наблюдава положението и ще запази своята бдителност, за да гарантира спазването на правилата за конкуренцията на ЕС.

Необходими са повече инвестиции в стратегическата енергийна инфраструктура и Европа може да подпомогне важните инвестиционни проекти както във финансово, така и в административно отношение. Затова Комисията предложи през май 2014 г. да разшири настоящата цел от 10 % междусистемна свързаност на 15 % до 2030 г.²³ В момента средното равнище на междусистемна свързаност е около 8 %. Освен това през октомври 2013 г. Комисията прие първия списък на Съюза от 248 проекта от общ интерес („ПОИ“), които спешно трябва да бъдат реализирани, за да се укрепи допълнително интегрираният пазар. Три четвърти от тези проекти трябва да бъдат завършени до 2020 г.

По дефиниция проектът от общ интерес може да се възползва от по-ефикасни процедури по издаване на разрешение. Нещо повече, той може да получи финансова

²¹ Работен документ на службите на Комисията относно изпълнението на трансевропейските енергийни мрежи (TEN-E), Европейската енергийна програма за възстановяване и на проектите от общ интерес (ПОИ), SWD (2014) 314 и работен документ на службите на Комисията относно инвестиционните проекти в областта на енергийната инфраструктура, приложени към настоящото съобщение, SWD (2014) 313.

²² Най-популярният модел за отделяне на собствеността е моделът на пълно отделяне на собствеността. Моделът „независим оператор на преносна система“ (ИТО) се прилага от приблизително една трета от операторите на газопреносни системи (ОГС) в газовия сектор. В електроснабдяването същият модел се прилага от едва шест оператори на електропреносни системи. Ефективността на модела „независим оператор на преносна система“ (ИТО) е оценена в работния документ на службите на Комисията, приложен към настоящото съобщение, SWD (2014) 312.

²³ Вж. бележка под линия 12.

подкрепа от Европейския съюз по т.нар. механизъм за свързване на Европа. 5,85 млрд. евро са предназначени за енергийната инфраструктура^{24, 25}.

Европейският енергиен план за възстановяване (ЕЕПВ) от 2010 г. и прилагането му вече показаха как политическият консенсус и целенасоченото финансиране от Съюза могат да играят решаваща роля за ускоряване на изграждането на важни инфраструктурни проекти и по този начин да стимулират не само енергийните пазари, но и икономиката като цяло. В резултат на програмата бяха осъществени няколко проекта за обратно подаване на газ в Централна и Източна Европа, например между Германия и Полша, което направи европейската газопреносна система по-устойчива спрямо евентуални сътресения в предлагането.

Освен това много от липсващите връзки вече са изградени, като например електрическите кабели между Естония и Финландия или между Обединеното кралство и Ирландия. Други жизненоважни проекти са в процес на изграждане, като например терминалите за ВПГ в Полша и Литва, електрическата междусистемна връзка между Швеция и Литва или междусистемният газопровод на унгарско-словашката граница.

3.1.2 Необходимо е спешното изграждане на допълнителна инфраструктура

За да станат нашите електроенергийни и газови мрежи пригодни за бъдещето, трябва да се укрепят съществуващите преносни тръбопроводи и кабели в рамките на пазарните зони и между тях. По отношение на газовите мрежи, инвестициите следва да се съсредоточат преди всичко към прекратяване на изолираността на балтийските държави и диверсификацията на доставките в много държави членки в Централна и Южна Източна Европа.

Германия и вътрешнобалтийските връзки са критични области, в които е налице недостиг на електропреносна способност в рамките на дадена пазарна област. Приоритет остава и по-доброто свързване на електроенергийните мрежи на Иберийския полуостров, в Балтийския регион и на Ирландия и на Обединеното кралство с континента. Друго важно предизвикателство е изграждането на интегрирана морска преносна мрежа в северните морета, както и на магистрални електропроводи, благодарение на които голямото производство в ЕС на енергия от възобновяеми източници в морето и на сушата ще може да бъде интегрирано в електроенергийната система при оптимални разходи. Освен това ни трябва интелигентни електроенергийни мрежи, които да могат да се справят с предизвикателствата на утрешния ден. По-специално по отношение на разпределителните способности, инвестициите в интелигентните измервателни уреди и местното производство трябва да бъдат придружени от инвестиции, които дават възможност на операторите на

²⁴ Работен документ на службите на Комисията относно изпълнението на трансевропейските енергийни мрежи (TEN-E), Европейската енергийна програма за възстановяване и на проектите от общ интерес (ПОИ), приложен към настоящото съобщение SWD (2014) 314.

²⁵ Европейският фонд за регионално развитие също може да подпомага инвестиции, основно в по-слабо развитите региони.

разпределителни системи да управляват мрежата по по-интелигентен и по-ефикасен начин. Интелигентните електроенергийни мрежи също така предлагат уникалната възможност за отрасъла да разработи инженерни решения и иновативни продукти за автоматизация на мрежата или на дома. Това е нещо, в което европейските дружества са традиционно добри.

Тъй като лъвският дял от инвестициите в преносните мрежи няма да дойде от обществени средства, инвестиционният климат трябва още да се подобри. Поради тази причина достъпът до финансиране остава постоянен проблем за развитието на инфраструктурата в ЕС. Инвестициите в областта на енергийната инфраструктура са капиталоемки проекти, които изискват стабилни и предвидими регулаторни условия. При все, че инвеститорите продължават да избягват риска, липсата на стабилна регулаторна рамка може да разклати доверието на инвеститорите. Текущата работа по изработването на общи за ЕС правила за определяне на тарифите за пренос на газ, както и практиката, развита от националните регулаторни органи и Комисията при определянето на специфични регулаторни режими за важни и нови отделни проекти (напр. TAP или Eleclink), са стъпки в правилната посока, които е необходимо да бъдат доразвити.

Необходимо е държавите членки да прилагат регламента за TEN-E, за да се установят и довършат най-важните проекти от общ интерес. Недопустими са сегашните закъснения в изпълнението, например при определянето на единни звена за контакт за издаването на разрешение. В допълнение към изграждането на нова инфраструктура е необходимо да се гарантира, че съществуващите инфраструктури се използват ефикасно в интерес на сигурността на доставките. В този контекст Комисията съзнава, че през последните години и месеци терминалите за втечен природен газ се използват по-слабо, което оказва натиск върху промишлеността. Също така търговското използване на съоръженията за съхранение на газ изглежда изостава, при все че към август 2014 г. се съхраняват рекордно високи количества горива. Пазарната несигурност несъмнено излага операторите на съоръжения за ВПП и за съхранение на по-големи търговски рискове. Трябва да се направи оценка на това, как подобно развитие може евентуално да повлияе върху сигурността на доставките в дългосрочен план.

3.2 Софтуерът: нуждата от прозрачни, прости и строги правила

С разрастването на пазарите на едро на газ и електроенергия извън националните граници и с разширяването на дейността на енергийните дружества извън националния им пазар, интеграцията на пазара не бива да бъде възпрепятствана от нормативната уредба и регулаторния надзор, които продължават да бъдат съсредоточени на национално равнище. Палитрата от национални регулаторни режими и честата промяна на нормативната уредба в някои държави членки поражда ненужни административни и трансакционни разходи, което възпрепятства създаването на здрава основа за необходимите инвестиции.

В Третия енергиен пакет се предвижда разработването на хармонизирана нормативна уредба на европейско равнище. Благодарение на съвместните усилия на европейско

равнище на националните администрации, енергийните регулатори (под егидата на Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия („ACER“) и мрежовите оператори (организиран в европейските мрежи от оператори на преносни системи за газ и за електроенергия (ENTSO), нормативната уредба започна постепенно да придобива реални очертания.

Тези обвързващи европейски правила, наречени мрежови кодекси, се разработват, приемат и прилагат все по-често в ежедневното функциониране на пазарите на едро за газ и електроенергия. Тяхното въздействие може да не бъде непосредствено осезаемо, както това на новите междусистемни електропроводи, но те представляват истински напредък, който е от основно значение за насърчаване на трансграничната търговия на газ и електроенергия. Въпреки това напредъкът се различава между електроенергийния и газовия сектор, както и между регионите, като се появяват и нови предизвикателства.

3.2.1 Значителен напредък до момента и оставащи предизвикателства

За да може пазарът да набере скорост, първото условие е да се гарантира, че всички участници на пазара могат да използват по недискриминационен начин и на справедлива цена съществуващата инфраструктура за природен газ и електроенергия. Затова от най-голямо значение са разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването на мрежите и по-специално на междусистемните електропроводи. Пилотните проекти и ранното прилагане на регионално ниво са правилният път в тази област.

Отличен пример за подобно сътрудничество на регионално равнище е създаването през февруари 2014 г. от операторите на енергийни мрежи и енергийните борси от четиринадесет държави членки²⁶ на т.нар. механизъм за свързване на пазарите за ден напред, чрез който трансграничните потоци на електроенергия се управляват по оптимален начин и се смекчават ценовите разлики от балтийските държави до Иберийския полуостров²⁷. От май 2014 г. югозападната част на европейския пазар, а именно Испания и Португалия, също са свързани със Северозападна Европа. Унгария, Словакия и Чешката република също направиха първата стъпка да свържат пазарите си, с амбицията да свържат този пазар с по-големия пазар в Западна Европа. Инвестиционните стимули и оперативната ефикасност ще се подобрят още повече в условията на пазарна структура, която да отразява по-добре действителните физически пречки. В газовия сектор подобен ефект бе постигнат чрез създаването на платформата PRISMA през 2013 г., където на търг по прозрачен и стандартен начин се предлага

²⁶ Белгия, Дания, Естония, Финландия, Франция, Германия, Австрия, Обединеното кралство, Латвия, Литва, Люксембург, Нидерландия, Полша и Швеция. Норвегия също се присъедини като държава, извън ЕС.

²⁷ Съобщение за медиите на Комисията, озаглавено „Напредък към постигането на вътрешен енергиен пазар 2014: Пилотният проект за общоевропейска търговия на електроенергия започва днес“ от 4 февруари 2014 г., http://europa.eu/rapid/press-release_MEX-14-0204_en.htm

междусистемна преносна способност за мрежите на 28 ОПС, отговарящи за 70 % от пренасянния в Европа газ²⁸.

Правилата вече придобиха официален характер чрез първите правно обвързващи мрежови кодекси за газ. На път сме да приемем по-късно тази година първия набор от кодекси в областта на електроенергията. Следващата стъпка ще бъде усилията да се съсредоточат върху улесняване на краткосрочната търговия и установяването на пазари за допълнителни услуги, до които да имат достъп нови участници, включително производителите на енергия от възобновяеми източници. Интегрирането на производството на енергия от променливите източници вятър и слънце поражда необходимостта от по-гъвкави енергийни системи. Затова е важно да се създадат краткосрочни пазари, за да могат купувачите и продавачите постоянно да коригират своите търговски сделки с природен газ и електроенергия, в реално време през деня, купувайки с кратко предизвестие или продавайки непредвидените излишъци. В процеса на преминаване към по-интелигентни мрежи трябва да се вземе предвид променящото се взаимодействие между ОПС и ОРС. Трансграничните балансиращи пазари също са важни, за да се позволи балансиращите ресурси да се поделят ефективно между държавите, което ще повиши сигурността на доставките и ще намали разходите за балансиране на системата. В газовия сектор обвързващият мрежови кодекс беше приет, като с него се хармонизираха на равнище ЕС отговорностите и правата на различните участници и се подпомогна търговията на т.нар. балансиращи пазари. В сектора на електроенергията се изготвя първият набор от минимални правила за уеднаквяване на палитрата от национални балансиращи режими.

Експлоатационните правила за газопреносните и електропреносните мрежи се подобряват, като се стандартизират протоколите за ОПС, за да взаимодействат помежду си, при нормални обстоятелства, както и в случай на извънредно натоварване и аварии в системата. Целта е процедурите да се опростят и да станат по-строги. Когато системата работи, това създава повече сигурност за потребителите и повече увереност сред инвеститорите. Важно, но често подценявано предизвикателство при осигуряването на дългосрочно безопасно и сигурно потребление на газ от страна на гражданите и на промишлеността на ЕС е свързано с факта, че качествените характеристики на газа се променят в резултат на нови доставчици и променливи схеми на потоците. Държавите членки следва да продължат внимателно да оценяват и съобщават за промяната в качествените характеристики на газа.

Накрая, в много отношения прозрачността бе подобрена значително. Регулаторният надзор, с който се гарантира почтеността на пазара и се избягват пазарните злоупотреби, беше засилен благодарение на прилагането на правилата, определени в приетия през 2011 г. Регламент относно интегритета и прозрачността на енергийния

²⁸ Други примери за ранно прилагане на мрежовия кодекс за разпределянето на преносната способност в газовия сектор са полската платформа GSA и унгарско-румънската RBP.

пазар²⁹. До началото на 2015 г. Европейската мрежа на операторите на електропреносни системи (ENTSO-E) ще създаде централна платформа за прозрачност на информацията за публикуване на данните от пазарите за електроенергия³⁰. Пазарните оператори и инвеститорите се нуждаят от тези данни, за да определят своите краткосрочни търговски политики и дългосрочни инвестиционни решения. Изключително важно е Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия и националните регулаторни органи да следят отблизо търговията, тъй като потребителите и създателите на политики трябва да вярват, че цените не са манипулирани в полза на единици и в ущърб на потребителите. Добър пример за това е разследването, обявено от енергийния регулатор Ofgem в Обединеното кралство³¹. Важно е Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия и националните регулаторни органи да разполагат с необходимите ресурси за ефективното изпълнение на тези важни нови задачи в тясно сътрудничество с надзорните органи на финансовия пазар и на органите за защита на конкуренцията.

3.2.2 Необходими са повече мрежови кодекси и по-добро прилагане

Трябва да бъде продължена и разширена работата по осигуряване на рамка за ефикасно използване и развитие на преносната способност в газопроводи и електропреносни мрежи.

Мрежовите тарифи са деликатен въпрос както в газовия, така и в електроенергийния сектор. Структурата на тарифите следва да бъде прозрачна и да се основава на ясни общи европейски правила, така че ползвателите на мрежата да бъдат сигурни, че ще плащат справедлива цена, без значение в коя държава използват услугата. Тарифите освен това имат важен разпределителен ефект: между производителите/доставчиците и потребителите през граница. Вътрешният енергиен пазар няма да бъде завършен, ако това остане чисто национален въпрос, при който въздействието на трансграничната търговия не бъде напълно осъзнато. Понастоящем съответните мрежови кодекси са в ранния етап на тяхното развитие, но ще трябва да бъдат завършени и приети през следващите две години.

След като заинтересованите страни и създателите на политики постигнат съгласие относно най-неотложните пазарни правила, вниманието трябва да се пренасочи към въвеждане и стриктното им прилагане на практика. Това изисква на първо място и преди всичко цялостното сътрудничество на всички заинтересовани страни. Европейските мрежи от оператори на преносни системи за газ и за електроенергия следва да изпълняват активно ролята си по наблюдението на прилагането на мрежови кодекси, задача, която им беше поверена с Третия енергиен пакет, и която те досега се въздържаха да изпълняват. Агенцията за сътрудничество между регулаторите на

²⁹ Регламент (ЕС) № 1227/2011 относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия, ОВ L 326/1

³⁰ Както е определено в Регламент (ЕС) № 543/2013.

³¹ Съобщение за медиите на Ofgem от 27 март 2014 г.

енергия се насърчава също да постави акцент върху изпълнението, първа стъпка към което са докладът на агенцията относно управлението на претоварването в газовия сектор, публикуван през март 2014 г., и нейните годишни доклади за наблюдението на пазара.

3.2.3 Интелигентните мрежи трябва да бъдат от полза за енергийната система, както и за домакинствата, и МСП

За да бъде извлечена максимална полза от новите технологии, трябва да бъдат премахнати бариерите между пазара на едро и пазара на дребно. За да могат различните по размер потребители, включително домакинствата и малките и средните предприятия, да се възползват от адаптирането на потреблението и производството въз основа на ценовата информация от пазара на едро, те трябва да могат да бъдат гъвкави на пазара, пряко или непряко, но винаги да имат свободата да избират³². В Швеция това е вече реалност и потребителите на дребно все по-често избират договори за доставка на електроенергия при динамично ценообразуване³³.

Някои от трудностите, пред които в миналото бяха изправени само операторите на преносни системи, ще започнат да възникват в работата по експлоатацията на разпределителните системи. Това означава, че ОРС ще трябва да инвестират по интелигентен начин, не само в проводници, а да се справят с местните ограничения на мрежата, като използват пазари, на които гъвкавите решения се търгуват по прозрачен начин с равни условия за всички, които ги предлагат. Това означава, че в Регламента за тарифите трябва да се предвидят подходящи стимули за операторите на разпределителни системи³⁴.

При интелигентните мрежи преносът на данни ще се увеличи драстично. Потребителят и сега има законното право да решава кой има достъп до данните от измерването на потреблението му³⁵, но националният регулаторен орган или държавата членка трябва да определи ясни процедури за управление на данните, за да се гарантира неприкосновеността на личния живот, сигурността и недискриминационният достъп. Интелигентните измервателни уреди ще предоставят подробни и проверени данни за потреблението, които да се използват за фактурирането на крайните потребители. Данните за потреблението в реално време за домовете, интелигентните уреди или електрическият автомобил не изискват проверка от операторите на разпределителни системи. За да се създаде конкурентоспособен пазар за новаторски енергийни услуги,

³² Член 15, параграф 8 от Директивата за енергийната ефективност изисква доставчиците на услуги за оптимизация на потреблението да имат достъп до организирания пазар при равни условия с доставчиците.

³³ Според шведския национален регулаторен орган броят на договорите с променлива цена се е увеличил от 4 % на 38 % между 2004 г. и 2014 г. Източник: EI, 17 април 2014 г.

³⁴ Съгласно дефиницията в член 37, параграф 8 от Директива 2009/72/ЕО.

³⁵ Съгласно определението в приложение I.1, буква з) към Директива 2009/72/ЕО.

данните трябва да бъдат директно достъпни за потребителя или за друга страна със съгласието на потребителя³⁶.

Различните пилотни проекти показват смесена картина относно интереса, който потребителите проявяват към иновативните услуги, а намалението на цената на слънчевите панели или батерии е трудно да се прогнозира, но е ясно, че интегрирането на възобновяемите енергийни източници и акцентът върху енергийната ефективност ще променят начина, по който електроенергията се произвежда, пренася и консумира. Нормативната уредба следва да отговори на тези промени и да създаде необходимите условия за това, потребителите да контролират сметките си за енергия по начин, който повишава енергийната ефективност на цялата система.

4. ИЗПЪЛНЕНИЕ И ПО-ЗАДЪЛБОЧЕНА ИНТЕГРАЦИЯ ВЪЗ ОСНОВА НА РЕГИОНАЛНАТА ИНТЕГРАЦИЯ

След като през 2014 г. европейските държавни и правителствени ръководители постигнаха съгласие относно значението на завършването на вътрешния енергиен пазар, Комисията публикува план за действие за завършване на изграждането на вътрешния енергиен пазар, съдържащ 22 конкретни действия, които да бъдат предприети, и които са свързани с прилагане на съществуващото законодателство, функционирането на пазара на дребно и прехода на енергийните системи³⁷.

4.1 Напредък при осигуряване на правоприлагането и добре планирани публични интервенции

Що се отнася до правоприлагането, случаите на нарушения във връзка с частично транспониране на директивите от Третия енергиен пакет, по които Комисията работи от 2011 г. насам, дадоха резултат, като накараха държавите членки да въведат национално законодателство, което транспонира изцяло директивите³⁸. Комисията сега насочва вниманието си към проверките за установяване на неспазване на изискванията с цел да се провери дали обявените от държавите членки мерки водят до правилното транспониране на Третия законодателен пакет.

Напредък беше отбелязан по отношение на действията в отговор на заплахата от неkoordinирани и контрапродуктивни национални мерки, във вреда на вътрешния

³⁶ Съгласно член 4, параграф 12 от Директива 2014/94/ЕС за разгръщането на инфраструктура за алтернативни горива, потребителите трябва да могат да сключват отделни договори за електроенергия за зареждането на електрически автомобил. Това дава възможност да се развият нови бизнес модели, при които продажбата на автомобили да бъде съчетана с електрически „абонамент“. Ако това е възможно да се направи за автомобил, е възможно също за всеки уред в дома.

³⁷ Това беше част от Съобщението за вътрешноевропейския енергиен пазар от ноември 2012 г. Девет от тези действия бяха насочени специално към постигането на реално функциониращ пазар на дребно в различните държави членки.

³⁸ Към 22 септември 2014 г. такива случаи на нарушения във връзка с частично транспониране остават в сила само срещу 2 държави членки, една от които наскоро прие допълнително законодателство, което е предмет на оценка от страна на Комисията.

пазар. В гореспоменатото съобщение относно публичната интервенция и в насоките относно държавната помощ за енергетиката и околната среда, Комисията предостави на държавите членки насоки, за да се гарантира, че техните интервенции са необходими и пропорционални. По този начин Комисията подчертава, че държавите членки имат ключова роля за успешното функциониране на вътрешния пазар, вместо да го възпрепятстват умишлено или неволно. Когато съществуват основания за интервенция, като например за насърчаване на енергията от възобновяеми източници, те следва да са насочени към улесняване на пазарната интеграция.

Онези държави членки, които са въвели механизъм за осигуряване на генерираща мощност (напр. Гърция и Ирландия) вече започват да го променят, за да постигнат съответствие с насоките на Комисията. Сътрудничеството по този сложен въпрос между Комисията, правителствата на държавите членки, регулаторните органи и операторите на преносни системи ще продължи да бъде важно, особено при извършването на оценка на това как могат да бъдат постигнати най-големи ползи от интегрирания подход. Понастоящем няколко държави членки, включително Франция и Италия, планират да приложат механизъм за осигуряване на генерираща мощност, докато други, като Германия, задълбочено проучват възможността за разработване на механизми за резервиране. Въпреки че добре планираните мерки могат да предложат пропорционално и ефективно решение на действителния недостиг на енергийни мощности, лошо замислените схеми ще натоварят излишно потребителските сметки и могат да се отразят неблагоприятно на инвестициите в енергийна ефективност и в нови междусистемни връзки, и на политиката на декарбонизацията.

В своите насоки Комисията подчерта значението на извършването на задълбочен и обективен анализ на всички възможни причини за проблемите със сигурността на доставките и възможните решения на тези проблеми. Регионалното сътрудничество е от решаващо значение в това отношение, тъй като трансграничните решения може да бъдат по-ефективни и икономически изгодни. Комисията отбелязва, че съседни държави членки като Франция и Испания, Обединеното кралство и Ирландия, Белгия и Нидерландия или балтийските държави често имат допълващи се енергийни миксове със свръхпроизводство в една държава и евентуален недостиг на мощности в другата. По-доброто интегриране на тези пазари и намирането на общи решения може да е по-евтино и от полза за всички. Успехът на тези общовалидни решения зависи обаче от политическия ангажимент в засегнатите държави.

Като минимално изискване, Комисията настоява механизмите за осигуряване на генерираща мощност да бъдат отворени за мощности от чужбина, които могат да успеят да допринесат за изпълнението на изискваните стандарти за сигурност на доставките в съответната държава членка. Второто изискване е, че механизмите за осигуряване на генерираща мощност трябва да насърчават и стимулират търсенето на решения, свързани както с потреблението, така и, в същата степен, с генерирането. Трябва да се насърчава гъвкавостта на производството и потреблението, така че механизмите за осигуряване на генерираща мощност да допълват в този смисъл

стимула, произтичащ от променливите цени на електроенергията на пазарите за ден напред, в рамките на деня и на балансиращия пазар.

В момента Комисията провежда подробни проучвания на промените в европейското производство и прави оценка на адекватността на системата. Това ще спомогне за определянето на стандарти за адекватност, които да бъдат използвани на ефективно функциониращия вътрешен енергиен пазар. Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ENTSO-E), Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори и органите на държавите членки ще участват в тази работа, включително чрез групата за координация в областта на електроенергетиката. Резултатът от тези проучвания ще даде обективна доказателствена основа за бъдещата работа на Комисията.

Също така вече има признаци, че сами по себе си по-доброто сътрудничество и обменът на данни може да не бъдат достатъчни за решаване на регионалните претоварвания на мрежата или на по-мощните смущения в системата в реално време. Доброволните инициативи на регионалните ОПС, които са се появили в отговор на тези проблеми, ще бъдат ценен източник на информация за ефективността на регионалните контролни центрове, които имат ясно определени правомощия за вземане на решения по конкретни оперативни въпроси.

4.2 Необходимост от регионален подход

Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия и Европейската мрежа на операторите на преносни системи изиграва ключова роля за напредъка към постигането на функциониращ вътрешен енергиен пазар. Комисията неотдавна направи оценка на първите години от функционирането на Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия и стигна до заключението, че агенцията се е превърнала в надеждна и уважавана институция, която играе водеща роля в регулаторната област в ЕС и съсредоточава работата си върху правилните приоритети³⁹. Сътрудничеството между Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия и Европейската мрежа на операторите на преносни системи ще трябва обаче да се задълбочи със засилване на интеграцията на пазарите и зачестяването на регулаторните въпроси от трансграничен характер. Институционалната рамка трябва да може да се справя ефективно с практическите регулаторни въпроси, които възникват.

За да могат Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия и Европейската мрежа на операторите на преносни системи да работят ефективно, е важно активното участие на техните членове. Голяма част от националните регулатори участват и ръководят работните групи в Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия. Комисията е загрижена от намаляването на персонала и бюджета на регулаторите в няколко държави членки, още повече предвид разширяването на техните задачи през последните години. При все че препоръките за

³⁹ http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/acer/doc/20140122_acer_com_evaluation.pdf

бюджетната политика по линия на Пакта за стабилност и растеж трябва стриктно да се прилагат, в някои държави регулаторните органи изглежда не разполагат с достатъчно ресурси в структурите си⁴⁰. Също толкова тревожно е, че в ограничен брой държави независимостта на регулаторите и задължителното разпределяне на правомощията все още не са изцяло въведени.

Регионалният подход е и ще остане и в бъдеще от решаващо значение за интеграцията на европейския енергиен пазар. Той дава незабавни резултати и може да стимулира трансграничната търговия, да повишава сигурността на доставките и да улеснява интегрирането на възобновяемите енергийни източници. Често сътрудничеството в по-малки групи отколкото в целия ЕС може да се осъществява по-бързо и може да се окаже по-подходящо за преодоляване на специфичните предизвикателства на съответния регион⁴¹.

Регионалните инициативи предоставят солидна основа за постигане на вътрешния енергиен пазар чрез конкретни и осезаеми резултати. Това може да бъде под формата на разширяване на трансграничната мрежова инфраструктура, като например Инициативата за морска преносна мрежа на държавите с излаз на северните морета, чрез която се цели изграждане на взаимосвързана високоволтова преносна мрежа в северните морета, която ще свързва пазарите по-добре и ще улесни интегрирането по сигурен начин на разположените в морето вятърни паркове. Друг пример е Планът за действие относно взаимосвързаността на балтийския енергиен пазар (BEMIP), който цели да се сложи край на изолацията на балтийския регион и да интегрира напълно този регион в рамките на енергийните пазари на ЕС, като по този начин ще укрепи сигурността на доставките на газ. Също така е важно да се установи сътрудничество в Централна и Югоизточна Европа, за да се създадат повече възможности за снабдяване с газ в региона и за намаляване на зависимостта от един единствен източник на доставки. Например в резултат на подкрепеното от Комисията сътрудничество между Гърция, Италия и Албания, беше успешно създадена подходяща регулаторна рамка за тръбопроводите TAP, която ще привлече нови източници на природен газ от Каспийския регион към пазара на ЕС.

Регионалните инициативи създават освен това конкретни ползи на етапа на (ранното) прилагане на мрежовите кодекси. Доказателство за това са примерите, посочени в параграф 3.2.1 за инициативата за свързването на пазарите на електроенергия и платформата PRISMA за продажбата на търг на преносна способност на газопроводи. Така пазарната интеграция се разгръща от север на юг и от запад на изток, въз основа на конкретни проекти, инициирани на регионално равнище.

⁴⁰ Вж. докладите за отделните страни, приложени към настоящото съобщение.

⁴¹ До момента регионалната интеграция дава добри резултати. Скандинавските държави са пример в електроенергийния сектор заради ранното интегриране на пазарите си в NordPool. По подобен начин Петстранният форум в Западна Европа даде началото на новаторски интеграционни проекти както в електроенергийния, така и в газовия сектор.

В бъдеще интеграцията на регионалните пазари трябва да продължи, тъй като е решаваща стъпка към окончателната консолидация на единния енергиен пазар в целия ЕС⁴². Специално внимание следва да се обърне на засилването на координацията на различните регионални процеси, за да се гарантира тяхното окончателно сближаване и интеграция.

4.3 Удвояване на усилията

Както е видно от глава 3 от настоящото съобщение, постигнат е съществен напредък в завършването на нормативната уредба, която е определяща за функционирането на пазара. При все това трябва да се положат повече усилия, особено при финализирането на мрежовите кодекси в сектора на електроенергията и при надзора върху своевременното им и правилно прилагане в целия ЕС.

В по-голямата си част планът за действие от 2012 г. е изпълнен или е в процес на изпълнение, което представлява важна стъпка напред към завършването на вътрешния енергиен пазар, както беше предвидено в момента на приемането на Третия енергиен пакет. В никакъв случай обаче не трябва да се отпускате. Дори след влизането в сила на всички правила, наблюдението и тяхното прилагане, както и спазването на принципа за равнопоставеност на всички участници ще изискват непрекъсната работа от страна на националните и европейските органи. За да се гарантира, че повишената интелигентност носи ползи за потребителите и за енергийната система като цяло, е необходимо последователното и правилно прилагане на правилата за разпределителната мрежа, и по-специално на Третия енергиен пакет и Директивата за енергийната ефективност, съобразено с развитието на технологиите.

Отвъд плана за действие от 2012 г., становището на Комисията е, че могат да бъдат извлечени допълнителни ползи от задълбочаването на интеграцията на вътрешния енергиен пазар. Става ясно от предложението на Комисията за нова рамка на политиката в областта на климата и енергетиката до 2030 г., както и от Европейската стратегия за енергийна сигурност, че по-нататъшната интеграция на енергийните пазари ще бъде предпоставка за постигането на нашите средносрочни и дългосрочни цели.

⁴² ЕС също така насърчава регионалната интеграция в енергетиката в контекста на макрорегионалните стратегии, както и в рамките на европейското териториално сътрудничество.